

Hooglerarenbeleid KNAW

Inleiding

Succesvolle wetenschap is in toenemende mate afhankelijk van samenwerkingsverbanden. De KNAW streeft dan ook naar sterke strategische samenwerkingsverbanden tussen haar instituten, universiteiten en andere kennisinstellingen. Benoemingen van KNAW-onderzoekers op leerstoelen is een gangbare manier om de samenwerking met universiteiten vorm te geven en verder uit te bouwen.

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) maakt een onderscheid tussen gewone leerstoelen en bijzondere leerstoelen. Gewone leerstoelen worden in stand gehouden door een universiteit, terwijl bijzondere leerstoelen gevestigd worden door een buitenuniversitaire rechtspersoon, zoals de KNAW, conform artikel 9.53 van de WHW. Gewone hoogleraren worden benoemd door het College van Bestuur (CvB) van de betrokken universiteit en benoemingen gaan gepaard met een aanstelling. Bijzonder hoogleraren worden met instemming van het CvB benoemd door de buitenuniversitaire rechtspersoon (hierna te noemen 'de rechtspersoon')¹, en er is geen sprake van een universitaire aanstelling. Vanuit beleidsmatige overwegingen onderscheiden diverse universiteiten binnen de categorie gewone leerstoelen en gewone hoogleraren verschillende andere 'typen' van leerstoelen en hoogleraarschappen. Voorbeelden daarvan zijn buitengewone leerstoelen (een categorie van de WUR), universiteitshoogleraren (onder andere UU, UvA, VU), persoonlijk hoogleraren (hoogleraren die geen leerstoel bekleden en/of geen leidinggeven aan een groep vaste stafmedewerkers - WUR) en honorair hoogleraren (RUG).

Onderzoekers van de KNAW kunnen benoemd worden op een gewone leerstoel of op een bijzondere leerstoel, gevestigd door de KNAW of door een derde partij. Benoemingen van KNAW-onderzoekers op gewone leerstoelen zijn doorgaans onbezoldigd en in deeltijd, waarbij de aanstelling aan de KNAW intact blijft. Het type gewoon hoogleraarschap is mede afhankelijk van het hooglerarenbeleid van de betrokken universiteit. In alle gevallen is het van belang dat de KNAW voldoende invloed heeft op de borging van de kwaliteit van de kandidaten en procedures. Uitzondering vormen benoemingen op gewone leerstoelen waarbij er sprake is van een betaald dienstverband met de universiteit naast een betaalde deeltijd aanstelling bij de KNAW, deze blijven hier verder buiten beschouwing.

Dit document beschrijft de uitgangspunten van het hooglerarenbeleid van de KNAW opdat de kwaliteit van de benoemingsprocedures, de kandidaten, het onderzoek en onderwijs binnen de leerstoelen en de samenwerking met universiteiten is gewaarborgd. De stappen die doorlopen moeten worden bij het vestigen van leerstoelen en het (her)benoemen van kandidaten hierop, zijn opgenomen in de bijlage van dit document.

Uitgangspunten hooglerarenbeleid KNAW

1 Benoeming van een KNAW-onderzoeker op een leerstoel dient gemotiveerd te zijn door een aanmerkelijk wetenschappelijk belang

Het wetenschappelijk belang van de benoeming van een KNAW-onderzoeker op een leerstoel staat voorop. De leerstoel heeft als doel om een bestaande samenwerking verder te verdiepen en het betreffende onderzoeksthema te versterken. De leerstoel moet bijdragen aan de uitvoering van het onderzoeksprogramma van zowel het KNAW-instituut als de universiteit, en ten goede komen aan het vakgebied als geheel. Een benoeming is niet bedoeld voor afgeleide doelstellingen, zoals het tevreden houden van een medewerker of het delen van mogelijke revenuen.

¹ Dit geldt voor alle algemene universiteiten en ook voor de Vrije Universiteit Amsterdam; aan de Radboud Universiteit Nijmegen worden bijzonder hoogleraren benoemd door het CvB.

2 Met het bestuur van de KNAW² wordt vroegtijdig overleg gevoerd over initiatieven die kunnen leiden tot een hoogleraars(her)benoeming van een KNAW-onderzoeker

Vanwege het strategische belang wil het bestuur van de KNAW vroegtijdig betrokken worden door de directeur van het KNAW-instituut over mogelijke hoogleraars(her)benoemingen, dus al vóórdát bij de samenwerkingspartner verwachtingen worden gewekt of verplichtingen aangegaan. Ook voornemens tot herbenoemen dienen aan het KNAW-bestuur voorgelegd te worden voordat de herbenoemingsprocedure start. Hoogleraarsbenoemingen zijn elk voorjaar een vast bespreekpunt in het Periodiek Bestuurlijk Overleg tussen de directie van het KNAW-instituut en bestuurders en algemeen directeur KNAW.

3 Het bestuur van de KNAW ziet toe op het functioneren van de hoogleraar

Indien een KNAW-onderzoeker tot bijzonder of onbezoldigd gewoon hoogleraar wordt benoemd, is het *de facto* de KNAW die de leerstoel (mede)financiert. Immers, de KNAW stelt de onderzoeker voor een deel van de werktijd vrij van werkzaamheden om onbezoldigd taken als hoogleraar te vervullen. Onder andere vanuit dit perspectief is het daarom meer dan redelijk dat de KNAW ook een toezichthoudende rol vervult met het doel de kwaliteit van de (her)benoemingsprocedure en het functioneren van de hoogleraar te borgen.

- Bij *bijzondere leerstoelen* treedt een toezichthoudend orgaan (afhankelijk van betrokken universiteit Curatorium, Raad van Toezicht of Commissie van Toezicht genoemd) op als het bevoegd gezag van de leerstoel. Dit toezichthoudende orgaan vervangt binnen de hiërarchische lijn de rol van zowel de decaan als het hoofd van de betreffende onderzoekseenheid bij de universiteit³. Met betrekking tot benoemingen van KNAW-onderzoekers op bijzondere leerstoelen worden in een reglement van de leerstoel en/of de overeenkomst tussen de universiteit en de KNAW expliciete afspraken vastgelegd ten aanzien van de jaarlijkse verslagen van werkzaamheden en de evaluatie van het functioneren met het oog op een eventuele herbenoeming.
- Bij *gewone leerstoelen* is er normaal gesproken geen sprake van een toezichthoudend orgaan. Immers het functioneren van gewone hoogleraren en de ontwikkeling van gewone leerstoelen is doorgaans onderworpen aan de reguliere evaluatie- en beoordelingsprocedures die gelden binnen universiteiten. Bij benoemingen van KNAW-onderzoekers op gewone leerstoelen waarbij de universitaire aanstelling onbezoldigd is en het dienstverband met de KNAW onaangetast blijft, hecht de KNAW aan een geformaliseerde rol bij de benoemings- en evaluatieprocedure van de hoogleraar. Bij de benoeming dienen in alle gevallen duidelijke specifieke afspraken te worden gemaakt tussen KNAW en universiteit ten aanzien van de jaarlijkse verslagen van werkzaamheden en de evaluatie van het functioneren met het oog op een eventuele herbenoeming. De afspraken worden vastgelegd in een reglement van de leerstoel en/of de overeenkomst tussen de universiteit.

4 In het toezichthoudend orgaan van de leerstoel heeft ten minst één door het bestuur van de KNAW aangewezen lid zitting

De KNAW hanteert als uitgangspunt dat ten minste één, door het bestuur van de KNAW aangewezen lid dat werkzaam is op het vakgebied, zitting heeft in het toezichthoudend orgaan van leerstoelen waar een KNAW-onderzoeker op wordt benoemd. Als regel zal dat een lid van het KNAW-genootschap zijn. Daarmee wordt beoogd de belangen van het wetenschapsgebied gescheiden te houden van de belangen van het KNAW-instituut. Indien er geen geschikte kandidaten binnen het genootschap zijn, kan ook een andere, door het KNAW-bestuur aangewezen onderzoeker deze taak vervullen, maar niet de direct leidinggevende van de hoogleraar of de KNAW-instituutdirecteur.

5 Benoemingen van KNAW-onderzoekers op leerstoelen zijn voor periodes van 5 jaar

De KNAW kiest er in beginsel voor om een KNAW-onderzoeker voor slechts twee termijnen van 5 jaar ter beschikking te stellen voor het vervullen van hoogleraarstaken op dezelfde leerstoel. Dit geldt zowel voor benoemingen van KNAW-onderzoekers op bijzondere leerstoelen als onbezoldigde benoemingen op

² In de praktijk verleent het KNAW-bestuur de president en vicepresident mandaat om (her)benoemingen af te handelen in overleg met de portefeuillehouder van het instituut in het bestuur; uitzonderingen hierop zijn mogelijk.

³ Ter vergelijking: Voor gewone hoogleraren – met een dienstverband bij de universiteit – loopt de hiërarchische lijn vanaf het CvB via de decaan en het hoofd van de betreffende onderzoekseenheid bij de universiteit naar de hoogleraar.

gewone leerstoelen. Door een periodieke evaluatie, volgens afspraken als bedoeld in artikel 3, kan de KNAW de kwaliteit waarborgen van het onderzoek en onderwijs binnen de leerstoel en van de samenwerking met de universiteit. Aan het eind van elke termijn vindt er een evaluatie plaats van het functioneren van de hoogleraar en van de leerstoel op basis waarvan de KNAW besluit of de medewerker opnieuw ter beschikking wordt gesteld en de betrokken universiteit besluit over (instemming met) herbenoeming. Uitzonderingen op het maximum van twee termijnen van 5 jaar zijn mogelijk indien alle inhoudelijk betrokken partijen – universiteit, KNAW instituut en leerstoelhouder – een volgende termijn nastreven en indien zij kunnen onderbouwen dat de expertise die door de hoogleraar wordt ingebracht (nog) niet gemist kan worden en daar in redelijkheid niet op een andere manier in voorzien kan worden.

6 Werknemers van de KNAW mogen een leerstoel bezetten indien ze voldoen aan de vereisten van benoembaarheid

Het uitgangspunt is dat een kandidaat professorabel is. Het is van belang dat de benoemingsadviescommissie of het toezichthoudend orgaan van de leerstoel objectieve benoembaarheidseisen formuleert in lijn met de eisen die gebruikelijk zijn voor het vakgebied. Als de beoogde hoogleraar (nog) niet professorabel is, kan een alternatieve vorm worden gezocht om de samenwerking in gang te zetten zoals een tijdelijke benoeming als gastonderzoeker bij de universiteit.

7 Afspraken rondom de benoeming worden vastgelegd in een reglement

Betrokken organisaties maken afspraken over de samenwerking die worden vastgelegd in het reglement van de leerstoel. Zaken waarover afspraken moeten worden gemaakt zijn onder andere: taken hoogleraar⁴, financiële bijdragen⁵, gebruik onderzoeksfaciliteiten, de inzet van ondersteunend personeel zoals technici en onderzoeksassistenten, cofinanciering van geacquireerde onderzoeksprojecten⁶, huisvesting, eventuele bezoldiging hoogleraar, verdeling of herinvestering van promotiepremies⁷ en/of andere revenuen, de vermelding van affiliaties op publicaties, de jaarlijkse rapportages van werkzaamheden en de evaluatie. Het reglement bevat tevens de samenstelling van het toezichthoudend orgaan van de leerstoel, indien van toepassing.

8 KNAW-onderzoekers kunnen bij verschillende universiteiten hoogleraar zijn

Een onderzoeker kan in uitzonderlijke gevallen in staat worden gesteld actief te zijn op meer dan één leerstoel zolang de directeur van het KNAW-instituut en het bestuur van de KNAW dit in het belang achten van het (onderzoeksprogramma van het) instituut.

Belangrijkste aandachtspunten in de benoemingsprocedure van KNAW-onderzoekers op leerstoelen

Benoemingen van KNAW-onderzoekers op bijzondere leerstoelen vanwege de KNAW (KNAW is de rechtspersoon)

- vestigen leerstoel: vooraf contact en goedkeuring van het bestuur van de KNAW; er is meestal sprake van een beoogd kandidaat;
- toezichthoudend orgaan: de KNAW dient vertegenwoordigd te zijn in het toezichthoudend orgaan, het KNAW-instituut doet een suggestie voor een lid, eventueel in overleg met het bureau van de KNAW. Het toezichthoudend orgaan speelt een rol bij beoordeling van beoogde kandidaat op benoembaarheid;
- benoeming: door het bestuur van de KNAW¹ met instemming van CvB van universiteit;
- reglement van de leerstoel: bevat de gemaakte afspraken tussen universiteit en KNAW.

⁴ De KNAW vindt het van belang dat onderwijs deel uit maakt van de taken. De KNAW hecht eraan dat taken voldoende zwaar zijn en dat de beoogde kandidaat goed in het profiel past.

⁵ Uitgangspunt is dat de bijdrage van de KNAW is beperkt tot de in kind inzet van de hoogleraar

⁶ Wanneer sprake is of zal zijn van gezamenlijk subsidieaanvragen is het gewenst per afzonderlijk project een aparte samenwerkingsovereenkomst op te stellen in aanvulling op het reglement

⁷ Het delen van de promotievergoeding is doorgaans niet mogelijk, vaak kunnen wel afspraken worden gemaakt om een deel van de promotiepremie te investeren in nieuwe (promotie)projecten.

Benoemingen van KNAW-onderzoekers op bijzondere leerstoelen vanwege een derde rechtspersoon

- vestigen leerstoel: vooraf contact en goedkeuring van het bestuur van de KNAW; er is meestal sprake van een beoogd kandidaat;
- toezichthoudend orgaan: de KNAW dient vertegenwoordigd te zijn in toezichthoudend orgaan, de directeur van het betrokken KNAW-instituut doet een suggestie voor een lid eventueel in overleg met het bureau van de KNAW. Het toezichthoudend orgaan speelt een rol bij beoordeling van beoogde kandidaat op benoembaarheid;
- benoeming: door de derde partij (de rechtspersoon)¹ met instemming van CvB universiteit en de KNAW;
- reglement van de leerstoel: bevat de gemaakt afspraken tussen de drie partijen.

Onbezoldigde benoemingen van KNAW-onderzoekers op gewone leerstoelen

- vestigen leerstoel: in de meeste gevallen zal het een bestaande leerstoel betreffen waar een vacature is ontstaan. Indien het een nieuwe leerstoel betreft en een KNAW-onderzoeker is beoogd kandidaat, is vooraf contact nodig met het KNAW bestuur;
- benoeming: het CvB van betrokken universiteit benoemt met instemming van de KNAW waarbij de te benoemen hoogleraar zijn dienstverband met de KNAW behoudt. De benoeming gaat doorgaans gepaard met een (nul-)aanstelling;
- reglement van de leerstoel: bevat de gemaakt afspraken tussen universiteit en KNAW. Om de kwaliteit van de benoemingsprocedure, de kandidaat en de samenwerking te kunnen borgen, is het nodig dat expliciete afspraken worden gemaakt over de rol van de KNAW bij bepalen van het (aangepaste) profiel van de leerstoel, de selectie/benoembaarheid van de kandidaat (indien gesloten werving), de jaarlijkse verslagen van werkzaamheden en de evaluatie van het functioneren van de hoogleraar en van de leerstoel met het oog op een eventuele herbenoeming.

Taken van het toezichthoudend orgaan (afhankelijk van betrokken universiteit Curatorium, Raad van Toezicht of Commissie van Toezicht genoemd)

- het profiel van de nieuwe leerstoel opstellen of vaststellen;
- voordracht voor benoeming van een hoogleraar doen;
- toezicht houden op het functioneren van de hoogleraar;
- de leerstoel en leerstoelhouder tenminste een keer per vijf jaar evalueren.

Bij sommige universiteiten wordt voor de eerste twee taken een Benoemingsadvies commissie (BAC) benoemd. Na benoeming van de kandidaat wordt de BAC decharge verleend en wordt voor de twee laatstgenoemde taken een toezichthoudend orgaan benoemd. Indien sprake is van gesloten werving dient de KNAW zowel vertegenwoordigd te zijn in de BAC als in het toezichthoudend orgaan van de leerstoel.

Bijlagen

- 1 [Hoogleraarsbenoemingen stap voor stap](#)
- 2 [KNAW Formulier Leerstoel](#)

Bijlage 1: Hooglerarsbenoemingen stap voor stap

Inleiding

Dit document beschrijft stap voor stap de procedure voor het vestigen van leerstoelen en het (her)benoemen van kandidaten hierop. Dit is een bijlage van het document 'Hooglerarenbeleid KNAW' dat de uitgangspunten van het hooglerarenbeleid van de KNAW bevat.

De procedures voor het vestigen van leerstoelen en het (her)benoemen van kandidaten zijn complex en verschillen per universiteit. Het is dan ook van groot belang dat de KNAW over elke benoeming heldere afspraken maakt met de betrokken universiteit. De betrokken partijen moeten daarbij oog hebben voor elkaars belangen, zowel op het wetenschappelijke als bedrijfsmatige vlak. Elke benoeming vraagt om zorgvuldige afstemming tussen het beleid en de procedures van de KNAW en die van de betrokken universiteit. Instituutsdirecteuren en toezichthouders kunnen bij vragen het KNAW-bureau (afdeling Forum, Advies en Onderzoek) raadplegen.

Type leerstoelen

De te volgen procedure voor het benoemen van hoogleraren hangt af van het type leerstoel. Hierbij is het onderscheid tussen bijzondere en gewone leerstoelen essentieel:

- 1 *Bijzondere leerstoelen* worden gevestigd door een buitenuniversitaire rechtspersoon, bijvoorbeeld de KNAW ('leerstoel vanwege <naam organisatie>'), hier na te noemen 'de rechtspersoon'. Bij benoemingen op een bijzonder leerstoel is geen sprake van een universitaire aanstelling.
- 2 *Gewone leerstoelen* zijn leerstoelen die in stand gehouden worden door een universiteit. Sommige universiteiten hebben verschillende 'typen' gewone leerstoelen en gewone hoogleraren zoals: persoonlijke leerstoelen, buitengewone leerstoelen, universiteitshoogleraren en honorair hoogleraren. Benoemingen op een gewone leerstoel gaan doorgaans gepaard met een (nul-)aanstelling.

De procedure voor vestiging van de leerstoel staat voor beide type leerstoelen in principe los van de benoeming van de hoogleraar, waarbij de vestigingsprocedure voorafgaat aan de benoemingsprocedure. In het geval van bijzondere leerstoelen vanwege de KNAW zal er meestal een beoogd kandidaat zijn en loopt de procedure van vestiging van de leerstoel en benoeming van de hoogleraar zo goed als parallel. Het is echter niet vanzelfsprekend dat het hooglerarenbeleid van een universiteit ruimte biedt voor een gesloten werving van een hoogleraar. Dit zal per geval met de betreffende universiteit in een vroeg stadium moeten worden besproken.

In deze richtlijn wordt eerst ingegaan op de belangrijkste stappen die leiden tot de vestiging van een bijzondere leerstoel en de benoeming van een KNAW-onderzoeker als bijzonder hoogleraar vanwege de KNAW of vanwege een derde rechtspersoon die de leerstoel vestigt. Vervolgens wordt ingegaan op de onbezoldigde benoeming van een KNAW-onderzoeker als gewoon hoogleraar. Benoemingen op een gewone leerstoel waarbij er sprake is van een betaald dienstverband met de universiteit naast een betaalde deeltijd aanstelling bij de KNAW, blijven hier buiten beschouwing.

Procedures voor het vestigen van bijzondere leerstoelen vanwege de KNAW en het daarop benoemen van hoogleraren

De procedure voor de vestiging van een bijzondere leerstoel vanwege de KNAW en de benoeming van een kandidaat daarop, verloopt idealiter als volgt:

	<i>Actienemer</i>	<i>Actie</i>
1.	Decaan ⁸ of directeur KNAW-instituut	Decaan ⁸ polst de directeur van het KNAW-instituut of er interesse bestaat in het verdiepen van de bestaande wetenschappelijke samenwerking door middel van het vestigen van een bijzondere leerstoel. Het is ook mogelijk dat de directeur van het KNAW-instituut het initiatief neemt en de faculteit benadert.
2.	directeur KNAW-instituut	...informeert het bestuur van de KNAW over het voornemen om een bijzondere leerstoel te vestigen bij universiteit X. De directeur doet dit door middel van een email naar het bureau van de KNAW, afdeling Forum Advies en Onderzoek met daarbij een ingevuld KNAW Formulier Leerstoel (bijlage 2). ⁹
3.	afdeling Forum Advies en Onderzoek (KNAW)	...toetst het dossier aan de uitgangspunten van het hooglerarenbeleid en op volledigheid, en stuurt het –zo nodig na overleg met de directeur van het KNAW-instituut - met eventuele opmerkingen en toelichting door naar het KNAW bestuur. ¹⁰
4.	directeur KNAW-instituut	...vraagt de decaan van de faculteit om bij het CvB een vestigingsverzoek in te dienen om de KNAW bevoegd te verklaren om een leerstoel te vestigen. Indien relevant gaat dit vergezeld met de vraag of er bezwaar is tegen een gesloten werving. Het vestigingsverzoek wordt opgesteld conform het hooglerarenbeleid van de betreffende universiteit. Het vestigingsverzoek bestaat doorgaans uit een aanbiedingsbrief met een aantal bijlagen met toelichting. ¹¹
5.	CvB	...stemt in met het vestigingsverzoek waarmee het CvB bevestigt dat de KNAW de leerstoel mag vestigen bij de universiteit. Dit wordt ook wel de bevoegdverklaring genoemd. De leerstoel is hiermee gevestigd.
6.	CvB	...vraagt aan de decaan om de procedure voor benoeming in gang te zetten.
7.	afdeling Forum Advies en Onderzoek (KNAW)	...informeert het lid dat op voordracht van de KNAW zitting heeft in het toezichthoudend orgaan over de bevoegdverklaring en de samenstelling van het toezichthoudend orgaan.
8.	toezichthoudend orgaan of een benoemingsadviescommissie (BAC) ¹²	...stelt voordracht voor benoeming van de kandidaat-hoogleraar op ¹³ die in de meeste gevallen wordt ingesteld door de universiteit. De BAC volgt de gebruikelijke procedures van de betreffende universiteit voor het opstellen van de voordracht. In de BAC dient de KNAW vertegenwoordigd te zijn (zie

8 De WUR kent geen faculteiten. De rol van decaan wordt aan deze universiteit vervuld door de directeur van een kenniseenheid.

9 In de praktijk zal het bestuur van de KNAW vaak al in een vroeger stadium op de hoogte zijn, van de mogelijke hoogleraarbenoeming, bijvoorbeeld doordat directeuren van KNAW-instituten gevraagd worden om hierover in het Periodieke Bestuurlijk Overleg te rapporteren/reflecteren via de integrale managementrapportage.

10 In de praktijk verleent het KNAW-bestuur de president en vicepresident mandaat om (her)benoemingen af te handelen in overleg met de portefeuillehouder van het instituut in bestuur; uitzonderingen hierop zijn mogelijk.

11 Het vestigingsverzoek bevat doorgaans onder andere de volgende bijlagen: profiel van de leerstoel, toelichting bij toegevoegde waarde en inbedding van leerstoel, CV van beoogde kandidaat, concept reglement. Bij de afdeling Forum Advies en Onderzoek van het KNAW-bureau zijn voorbeeldbrieven en een modelreglement opvraagbaar

12 Bij sommige universiteiten wordt eerst een benoemingsadviescommissie (BAC) ingesteld die het profiel en de voordracht opstelt. Het toezichthoudend orgaan treedt in dan pas in functie nadat de hoogleraar is benoemd. In andere gevallen is het toezichthoudend orgaan ook betrokken bij de benoeming van de kandidaat.

13 Bij sommige universiteiten wordt eerst een benoemingsadviescommissie (BAC) ingesteld die het profiel en de voordracht opstelt. Het toezichthoudend orgaan treedt dan pas in functie nadat de hoogleraar is benoemd. In andere gevallen is het toezichthoudend orgaan ook betrokken bij de benoeming van de kandidaat.

		uitgangspunten in het document ‘Hooglerarenbeleid KNAW’). Het toezichthoudend orgaan stuurt de voordracht naar zowel het faculteitsbestuur als het bestuur van de KNAW.
9.	Decaan	...raadpleegt de zusterfaculteiten/referenten ¹⁴
10.	Decaan en directeur KNAW-instituut	...voegen eventueel aanvullende afspraken toe aan het reglement.
11.	Decaan	...legt het dossier met de voordracht voor aan het CvB. Indien <i>niet alle</i> zusterfaculteiten/referenten positief adviseren, vindt overleg plaats tussen de decaan en de rector vóór de voordracht.
12.	CvB	...stemt in met de voorgenomen benoeming van de kandidaat-hoogleraar.
13.	de KNAW	...benoemt per brief de kandidaat tot hoogleraar. ¹⁵ Deze benoeming is normaal gesproken voor een periode van vijf jaar, maar in bijzondere gevallen – bijvoorbeeld bij personen die minder dan vijf jaar te gaan hebben tot hun pensionering – wordt daarvan afgeweken. Van een aanstelling van de bijzonder hoogleraar bij de universiteit is geen sprake.
14.	Decaan	...verleent na benoeming de BAC decharge en stelt het toezichthoudend orgaan in (indien het toezichthoudend orgaan ook de voordracht heeft voorbereid, dan vervalt deze stap).

Procedures voor het toezicht en het herbenoemen van bijzonder hoogleraren vanwege de KNAW

Het toezichthoudend orgaan legt verantwoording af aan (het bestuur van) de KNAW en aan de decaan. De voorzitter van het toezichthoudend orgaan stuurt verslagen en andere jaarlijkse rapportages door aan de decaan en het bestuur van de KNAW (via de afdeling Forum, Advies en Onderzoek van het bureau van de KNAW) met een kopie aan de directeur van het KNAW-instituut.

Minimaal zes maanden voordat benoemingsperiode afloopt, evalueert het toezichthoudend orgaan de leerstoel en leerstoelhouder:

	<i>Actienemer</i>	<i>Actie</i>
1.	Decaan of KNAW	...attendeert de voorzitter van het toezichthoudend orgaan op het naderende verstrijken van de termijn. Het bestuur van de KNAW kan ook dit initiatief nemen.
2.	KNAW-instituutdirecteur	...soms vraagt de faculteit vooraf of de KNAW akkoord gaat met een herbenoeming voor een volgende periode. Indien de benoeming nog steeds past in het onderzoeksprogramma van het instituut en de directeur bereid is de onderzoeker voor een deel van zijn/haar werkzaamheden voor het instituut vrij te stellen, kan de KNAW-instituutdirecteur instemmen met een herbenoeming onder voorbehoud van een positieve evaluatie van leerstoel en hoogleraar. Het bestuur van de KNAW ontvangt via de afdeling Forum, Advies en Onderzoek van het bureau van de KNAW een kopie van deze instemming.

¹⁴ De faculteit raadpleegt afhankelijk van het hooglerarenbeleid van de betreffende universiteit ofwel de zusterfaculteiten van alle universiteiten in Nederland die actief zijn op het wetenschapsgebied van de leerstoel, ofwel het voorgeschreven aantal buitenlandse referenten. Deze stap is niet nodig indien de kandidaat al hoogleraar in Nederland is of is geweest.

¹⁵ Dit geldt voor alle algemene universiteiten en ook voor de Vrije Universiteit Amsterdam; aan de Radboud Universiteit Nijmegen worden bijzonder hoogleraren benoemd door het CvB.

3.	Het toezichthoudend orgaan	...evalueert zowel de leerstoel als het functioneren van de leerstoelhouder aan de hand van verslagen van de hoogleraar. In de evaluatie beziet het toezichthoudend orgaan of er nog steeds sprake is van een aanmerkelijk wetenschappelijk belang van de leerstoel en of continuering van de bijzondere leerstoel dus gewenst is. Zo ja, dan is de vraag of het functioneren van de hoogleraar goed was en verlenging van de benoemingstermijn van de hoogleraar mogelijk en gewenst is.
4.	Het toezichthoudend orgaan	...adviseert de KNAW en (door tussenkomst van de decaan van de faculteit) het CvB van de universiteit. Ook eventuele wijzigingen in de samenstelling van het toezichthoudend orgaan worden voorgelegd aan KNAW en CvB.
5.	KNAW-bestuur en CvB	...besluiten of over wordt gegaan tot continuering van de leerstoel en of de leerstoelhouder wordt herbenoemd.

Bijzondere leerstoelen met als rechtspersoon een derde partij

Het is ook mogelijk dat een onderzoeker van een KNAW-instituut wordt benoemd op een bijzondere leerstoel die is ingesteld door een derde partij. In dat geval is de rol van de KNAW primair het faciliteren van de bezetting van de leerstoel door een onderzoeker van het instituut. De hierboven beschreven procedures 'bijzondere leerstoelen (rechtspersoon leerstoel KNAW)' zijn ook in dit geval van toepassing met de volgende verschillen:

- Bij het voorbereiden van de stukken voor vestiging van de leerstoel en benoeming van de hoogleraar is naast de universiteit en KNAW een derde partij betrokken, de rechtspersoon die de leerstoel vestigt;
- De derde partij is de rechtspersoon en benoemt¹⁵ dus de hoogleraar met instemming van het CvB van de universiteit en de KNAW;
- Ook in deze situatie dient de KNAW vertegenwoordigd te zijn in de benoemingsadviescommissie of het toezichthoudend orgaan dat de voordracht opstelt;
- Ook in deze situatie dient de KNAW vertegenwoordigd te zijn in het toezichthoudend orgaan dat de leerstoel en leerstoelhouder evalueert;
- Bij het opstellen van een reglement met de gemaakt afspraken is ook een derde partij, de rechtspersoon van de leerstoel, betrokken;
- Na de periodieke evaluatie van het toezichthoudend orgaan is ook de derde partij, de rechtspersoon, betrokken bij het besluit over continuering van de leerstoel en over herbenoeming van de leerstoelhouder.

Gewone leerstoelen

Een benoeming van een KNAW-onderzoeker op een gewone leerstoel zal doorgaans een onbezoldigde aanstelling zijn, waarbij de te benoemen hoogleraar zijn/haar dienstverband met de KNAW behoudt. Benoemingen op een gewone leerstoel waarbij er sprake is van een betaald dienstverband met de universiteit naast een betaalde deeltijdaanstelling bij de KNAW, blijven hier verder buiten beschouwing.

Anders dan bij bijzondere leerstoel is de betrokkenheid van de KNAW bij het toezicht op de leerstoel niet vanzelfsprekend, omdat een gewone leerstoel normaal gesproken geen toezichthoudend orgaan heeft. Om de kwaliteit van het benoemingsproces, de kandidaat en de samenwerking te kunnen borgen, wil de KNAW echter wel een rol spelen bij bepalen van het profiel van de leerstoel, de selectie/benoembaarheid van de kandidaat (die onbezoldigd hoogleraarstaken gaat vervullen), de evaluatie van het functioneren van de hoogleraar en de leerstoel. Afspraken hierover worden vastgesteld in het reglement van de leerstoel.

In het geval dat een onderzoeker met een hoofdaanstelling bij een van de KNAW-instituten wordt benoemd als onbezoldigd gewoon hoogleraar zijn de volgende randvoorwaarden van toepassing:

- Als sprake is van een gesloten benoemingsprocedure waarvoor een KNAW-onderzoeker de enige kandidaat zal zijn, wordt één lid van de BAC aangewezen door de KNAW, conform het vierde uitgangspunt in het document 'Hooglerarenbeleid KNAW';

- De materiele en immateriële arbeidsvoorwaarden van de hoogleraar worden op papier gezet en worden in samenspraak met de KNAW vastgesteld;
- Net als bij bijzondere leerstoelen dienen generieke afspraken omtrent de leerstoel te worden vastgelegd in een reglement;
- Het benoemingsbesluit wordt voorafgaand aan de vaststelling door het CvB, ter goedkeuring voorgelegd aan de KNAW. Deze benoeming is normaal gesproken voor een periode van vijf jaar;
- Het toezicht op leerstoel wordt uitgeoefend door een meervoudig toezichthoudend orgaan waarin de KNAW tenminste 1 lid mag aanwijzen;¹⁶
- Ook in dit geval evalueert het toezichthoudend orgaan eens in de vijf jaar zowel de leerstoel als het functioneren van de leerstoelhouder. In de evaluatie beziet het toezichthoudend orgaan of er nog steeds sprake is van een aanmerkelijke wetenschappelijk belang van de leerstoel en of het functioneren van de hoogleraar goed was en verlenging van de benoemingstermijn van de hoogleraar mogelijk en gewenst is;
- Ook in dit geval adviseert het toezichthoudend orgaan zowel de KNAW en (door tussenkomst van de decaan van de faculteit) als het CvB van de universiteit. Beide partijen kunnen vervolgens besluiten of over wordt gegaan tot continuering van de leerstoel en of de leerstoelhouder wordt herbenoemd.

Afgezien van de in de randvoorwaarden omschreven rol van de KNAW, ligt de verantwoordelijkheid voor de benoemingsprocedure geheel bij de universiteit.

Ten slotte

Casuïstiek uit het verleden laat zien dat de werkelijkheid soms ingewikkelder is dan blijkt uit bovenstaande leerstoelcategorisering en procedurebeschrijvingen. Instituutsdirecteuren en toezichthouders kunnen voor advies of bij vragen de afdeling Forum, Advies en Onderzoek van het KNAW-bureau raadplegen.

De procedure zal op KNAW-internet beschikbaar worden gesteld.

¹⁶ In deze constructie wordt het gezag over de leerstoel uitgeoefend door twee instanties: de leidinggevende van de hoogleraar en een meerhoofdig toezichthoudend orgaan.

Bijlage 2: Formulier leerstoel KNAW-onderzoekers

Naam KNAW-instituut:

Universiteit:

Faculteit:

Type leerstoel¹⁷ (bijzonder/
gewoon):

Bij bijzondere leerstoel
rechtspersoon:

Naam leerstoel:

Naam beoogde leerstoelhouder
(indien gesloten werving):

Omvang weektaak bijzondere
leerstoelhouder (in fte):

OF

Bij gewone leerstoel: omvang
aanstelling universiteit (in fte)
En bezoldiging ja/nee:

Omvang aanstelling KNAW
(in fte):

Aanvangsdatum en periode
benoeming:

Toezichthoudend orgaan en
KNAW-vertegenwoordiging
daarin (nee/ja plus naam KNAW-
lid of onderzoeker):

Bijlagen:

- toelichting bij leerstoel met beschrijving van het vakgebied, wetenschappelijk en maatschappelijk belang van de leerstoel, belang voor profiel universiteit, faculteit en KNAW-instituut, positionering in faculteit en KNAW-instituut;
- profiel en vereisten van leerstoelhouder;
- CV beoogde leerstoelhouder plus samenvatting van kwaliteiten van de kandidaat-hoogleraar in relatie tot de taken van de leerstoel;
- (Concept) Reglement¹⁸ met afspraken over: taken hoogleraar,¹⁹ financiële bijdragen,²⁰ gebruik onderzoeksfaciliteiten, de inzet van ondersteunend personeel zoals technici en onderzoeksassistenten, cofinanciering van geacquireerde onderzoeksprojecten²¹, huisvesting, eventuele bezoldiging hoogleraar, verdeling of herinvestering van promotiepremies²² en/of andere revenuen, de vermelding van affiliaties op publicaties, de jaarlijkse rapportages van werkzaamheden en de evaluatie. Het reglement bevat tevens de samenstelling van het toezichthoudend orgaan van de leerstoel, indien van toepassing.

¹⁷ Bijzondere leerstoelen zijn leerstoelen met een buitenuniversitaire rechtspersoon. Gewone leerstoelen zijn leerstoelen die in stand gehouden worden door een universiteit. Sommige universiteiten hebben verschillende 'soorten' gewone hoogleraren zoals: universiteitshoogleraren, persoonlijk hoogleraren, buitengewone hoogleraren en honorair hoogleraren.

¹⁸ De meeste universiteiten hebben een model reglement dat als basis kan dienen. De KNAW heeft ook een model reglement opgesteld, dit is opvraagbaar bij het bureau van de KNAW (afdeling Forum Advies en Onderzoek);

¹⁹ De KNAW vindt het van belang dat onderwijs deel uit maakt van de taken. De KNAW hecht eraan dat taken voldoende zwaar zijn en dat de beoogde kandidaat goed in het profiel past.

²⁰ Uitgangspunt is dat de bijdrage van de KNAW is beperkt tot de in kind inzet van de hoogleraar

²¹ Wanneer sprake is of zal zijn van gezamenlijk subsidieaanvragen is het gewenst per afzonderlijk project een aparte samenwerkingsovereenkomst op te stellen in aanvulling op het reglement

²² Het delen van de promotievergoeding is doorgaans niet mogelijk, vaak kunnen wel afspraken worden gemaakt om een deel van de promotiepremie te investeren in nieuwe (promotie)projecten.